

Szótárnap és Kiváló Magyar Szótár díj 2015¹

2015. november 23-án került sor az MTA Nyelvtudományi Intézetében az MTA I. Osztályához tartozó Szótári Munkabizottság által életre hívott Szótárnapra, illetve a Kiváló Magyar Szótár díj eseményeire (ezek céljairól és az eddigi rendezvényekről a *Modern Nyelvoktatás* 2013/1–2: 128–130 számában adtunk részletes áttekintést).

A szótárnap előadások rendszerint egy téma köré szerveződnek, ez 2015-ben – Tolcsvai Nagy Gábornak, az MTA Nyelvtudományi Bizottsága elnökének sugallata nyomán – a magyar és a szomszédos országok többségi nyelveinek kétnyelvű lexikográfiája lett. Előadónak az összes Magyarországgal határos nyelv (szlovák, ukrán, román, szerb, horvát, szlovén, német/osztrák) vonatkozásában felkértünk szakembereket (végül azonban az örvidéki és egy felvidéki előadó nem tudott személyesen szerepelni).

Rövid megnyitó beszédében Fábíán Zsuzsanna, a Szótári Munkabizottság elnöke felhívta a figyelmet arra, hogy kettős jubileumnak tekinthető a rendezvény, hiszen (2004 óta) a 10. Szótárnap, illetve (2007 óta) az 5. szótárverseny megrendezésére került most sor. Azt is fontosnak tartotta bejelenteni, hogy a szótárverseny szigorúan szabályozott eljárási folyamatában 2015-ben először a Szótári MB által alaposan átdolgozott, az addigi tapasztalatok alapján korszerűsített elbírálási szisztémát alkalmazták, amely az első tapasztalatok alapján a korábbinál szakszerűbben és objektívebben működik. A verseny lebonyolításának több hónapos, nehéz munkáját Ittész Nóra, a Nyelvtudományi Intézet főmunkatársa, a Szótári MB titkára kiválóan oldotta meg.

A hagyományoknak megfelelően a Szótárnap első érdemi eseménye a Kiváló Magyar Szótár díj 2015. évi kiadásának eredményhirdetése volt. A sorrendiséget nem jelölő, azaz egyenrangú díjakat a zsűri elnöke, Kiefer Ferenc akadémikus adta át. 2015-ben jogosultak lettek tehát a „Kiváló Magyar Szótár” megjelölés feltüntetésére a következő szótárak: az *Erdélyi magyar szótörténeti tár XIV.* (befejező) kötete, Jakab László *Magyar–finn szótára*, illetve a Magay Tamás által szerkesztett, online adatbázissal és e-szótárral bővített *Angol–magyar szótár*. A díjakat (sorrendben) Fazakas Emese főszerkesztő, Pomázi Gyöngyi (az Akadémiai Kiadó részéről), illetve Magay Tamás vette át.

A rendezvény második részében tartották meg előadásaikat a felkért előadók, a téma elismert szakemberei, mindnyájan felsőoktatási intézmények oktatói. A legtöbben áttekintették az adott nyelvpár szótárainak történetét, illetve leírták a jelenlegi helyzetet, részletesebben kitérve a legjobban hiányzó területekre vagy műfajokra.

---

¹ Erről a rendezvényről a nyest.hu portálon 2015. november 26-i dátummal Szirmai Diána tollából jelent meg tárgyyszerű híradás (<http://www.nyest.hu/hirek/kivalo-es-kevesbe-kivalo-szotarak>).

Az előadásokból először kiemelünk néhány visszatérő, többek által elmondásra érdemesnek tartott megállapítást:

Sem az általános, sem a szaknyelvi kétnyelvű szótárak nem megfelelőek (mert nem elég „modernekek”) a mai korban. Az erőfeszítések és próbálkozások ellenére hiányoznak a szaknyelvi kétnyelvű szótárak (holott a rendszerváltozás után különösen nagy szükség lenne ilyenekre, mert hiányukban nem lehetséges az anyanyelven történő szakképzés, illetve felgyorsul az átvételekkel, tükörfordítással stb. létrehozott, a magyarországitól eltérő „helyi szaknyelv” kialakulása: ehhez lásd a Termini Hálózat honlapján a kölcsönszó-tipológiát: <http://ht.nytud.hu/htonline/present.php?action=kolcsonszavak>). Az új szótárak rendszerint a régiekből építkeznek, és ez nem mindig szerencsés (kiavult szavak/szójelentések felvétele, hibás ekvivalenciák továbbvitele, a két nyelv, illetve ezen belül az adott szaknyelv nem egyformán jó ismerete stb.). Az elavulás veszélyét is magában hordozó igen hosszú átfutási idő (mert a szerzőknek a szótárírás csak nagy áldozatvállalással járó „melléktevékenysége”). Esetleges személyes (illetve koncepcionális) ellentétek megjelenése már a megkezdett munka közben (amely ezek miatt leáll, a már létrehozott anyagok elenyésznek). Érdektelenség (azaz az erkölcsi és az anyagi támogatás hiánya) az adott ország intézményi és kiadói vonatkozásában; stb. Több előadásban is felbukkantak továbbá példák a helyi magyar szókinccseknek a különböző országok nyelvi elemeivel való bővülésére is (ehhez lásd a Termini kutatóhálózat honlapjának szótári részét: <http://ht.nytud.hu/htonline/htlista.php?action=firstpage>).

Az előadások sorát Fazakas Emese (Kolozsvári Egyetem, Magyar és Általános Nyelvészeti Tanszék) *A kétnyelvű szótárírás nehézségei kisebbségi helyzetben* című előadása nyitotta, aki az erdélyi magyar nyelv sajátos kifejezéseinek bemutatásával is illusztrálta, milyen módon és szinten különbözik egymástól az anyaországi és a regionális szaknyelv. Misan Katalin (Pozsonyi Egyetem, Magyar Tanszék) *Helyzetjelentés a szlovák–magyar/magyar–szlovák szótárakról (2000–)* című információgazdag előadásából azt a tényt szűrhettem le a hallgatóság, hogy a rendszerváltozás, illetve az oktatási reform utáni helyzetben sem sikerült ellátni a felvidéki magyarokat korszerű szótárakkal. Benő Attila (Kolozsvári Egyetem, Magyar és Általános Nyelvészeti Tanszék), aki a Termini kutatóhálózat szótárprojektjének is vezetője, *Termini – az internetes magyar–magyar szótár és adatbázis* címmel tartotta meg szintén számos példával is illusztrált előadását. Lukácsné Bajzek Mária (ELTE BTK, Szlavisztikai Intézet) egy szlovén–magyar nagyszótár elkészítésének perspektívájából idézte fel az elődök, elsősorban Fliszar János vend/magyar, továbbá Mukics és Hradil szótárait *A szótáracskák-tól a magyar–szlovén nagyszótárig* című előadásában. Katalinić Kristina (Zágrábi Egyetem, Magyar Tanszék) *A magyar–horvát és a horvát–magyar szótárak a 21. század elején* című előadásában megkerülhetetlen előzményként említette Hadrovics László szerbhorvát/magyar szótárait. Előadásának aktualitását azonban elsősorban a 2013-ban Zágrábban megjelent magyar–horvát kézisótár² adta, amelynek horvát–magyar párja is készül. Urkom Aleksander (ELTE BTK, Szlavisztikai Intézet) a *Szerb–magyar kétnyelvű szótárak. Szótárstratégiák, típusok, eredmények* című terjedelmes elemzésének csak egy részét tudta a hallgatóság elé tárni; Katalinićhoz hasonlóan ő is fontos, de ma már történelmi okokból is szükségszerűen meghaladandó előzménynek tarotta Hadrovics lexikográfiai munkásságát, és elsősorban a szóanyag megújítását, a jelentékekivalenciák pontosítását szorgalmazta. Végül: Bárány Erzsébet (II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Filológiai Tanszék, Ukrán Tanszéki

² Krešimir Sučević Mederal – Tatjana Vukadinović – Irina Jurović – Margit Bernadett Vuk: *Mađarsko-hrvatski rječnik*. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 2013. (ISBN 978-953-7967-01-7)

Csoport) és Gazdag Vilmos (II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Főiskola, Hodinka Antal Kutató-intézet) *Lexikográfia a nyelvpolitika hálójában: magyar–ukrán és ukrán–magyar szótárak a 21. században* címmel megtartott előadásában egyrészt az ukrán–magyar általános szótárak történetéről esett szó (Csopei László 1883-ban megjelent *Rutén–magyar szótárától* kezdve Csucska–Rot, Lizanecz és Udvari István munkáin keresztül Palkó István 2012-es, online is elérhető kisszótáráig), másrészt a két nyelv relációjában örvendetesen szaporodó, kisebb terjedelmű szakszótárakról is áttekintést kaphatott a hallgatóság.

A téma fontosságára való tekintettel döntött úgy 2015. decemberi ülésén a Szótári Munkabizottság, hogy az általa gondozott periodikum, a „Lexikográfiai füzetek” következő, immár 8. kötetét a magyar és a szomszédos országok többségi nyelvei kétnyelvű lexikográfiájának szentelni. A minél szélesebb körű tájékoztatás céljából a Szótárnapon elhangzott előadások írott változatához nemcsak angol, hanem az érintett határon túli nyelven írt hosszabb tartalmi összefoglalókat is kívánatos csatolni. Ugyanennek a kötetnek a második részébe pedig szintén az érintett témakörbe tartozó szótárakról kerülhetnek recenziók. A könyv megjelenése 2017 első félévében várható.

Fábián Zsuzsanna

ARTHUR CONAN DOYLE

SHERLOCK HOLMES

A reigate-i urak, Az Apátság major.

Két novella angolul és magyarul nyelvtanulóknak

116 oldal, 1490 Ft

A TINTA Könyvkiadó kétnyelvű köteteinek második darabja a krimiirodalom szerelmeseinek kedvez, ugyanis az egyik legnépszerűbb fiktív nyomozó, Sherlock Holmes két kalandját adja közre angolul és magyarul. Hogy a szövegek összehasonlítását elősegítse, a két novella oldalpáronként egymás mellett szerepel, megkönnyítve a párhuzamos olvasást. A két remek történetet végigkövetve így kényelmesen és szórakozva fejlesztheti angoltudását minden nyelvtanuló.

Az első novellában (*A reigate-i urak*) Sherlock Holmes és Watson doktor vidékre utaznak, pihenés helyett azonban a helyi rendőrségnek segítenek föltárni egy rejtélyes betörés és egy gyilkosság hátterét. A második történet, *Az Apátság major* szintén egy szövevényes gyilkossági ügy felderítését meséli el, amelynek felgöngyölítése igencsak igénybe veszi Sherlock Holmes következtetési képességeit, és próbára teszi erkölcsi érzékét.

A kötetet haszonnal forgathatják az angol nyelv magasabb szintű megismerését és használatát célul kitűző nyelvtanulók.

Megvásárolható a kiadóban:

TINTA KÖNYVKIADÓ

1116 Budapest, Kiskőrös utca 10.; tel.: (1) 371-0501; fax: (1) 371-0502

E-mail: info@tintakiado.hu; honlap: www.tintakiado.hu

A *Modern Nyelvoktatás* alkalmazott nyelvészeti és nyelvpedagógiai folyóirat, amely évente három alkalommal, két szimpla és egy dupla számban jelenik meg. Interdiszciplináris kiadvány: a nyelvtanítással és nyelvtanulással kapcsolatos tanulmányok ötvözik a nyelv- és a neveléstudomány, az alkalmazott nyelvészet és a nyelvpedagógia elméleti alapjait és kutatásmódszertani hagyományait. A gyakorló pedagógusok minél szélesebb körének érdeklődésére tart igényt, ezért – közérthető formában – a nyelvtanárok számára fontos elméleti és gyakorlati kérdésekkel foglalkozik.

A *Modern Nyelvoktatás*ban megjelenő közlemények bármely idegen nyelv oktatására kiterjednek, beleértve a magyart mint idegen nyelvet is. A folyóirat magyar nyelvű, de minden egyes tanulmányt idegen nyelvű tartalmi kivonat vezet be. A nemzetközi gyakorlatnak megfelelően lektorált (*refereed*) folyóirat: a beküldött tanulmányokat belső és külső bírálók véleményezik. Olyan írásokat fogadunk be, melyeket más folyóiratokhoz, kiadókhöz még nem nyújtottak be, illetve még nem publikáltak. Szívesen fogadunk frissen megjelent tudományos és szakkönyveket ismertetésre, bírálatra.

A XXII. évfolyam 1–2. számának szerzői

BÁRDOS JENŐ, Eszterházy Károly Főiskola, Tanárképzési és Tudástechnológiai Kar
(bardos.jenoistvan@chello.hu)

FÁBIÁN ZSUZSANNA, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar,
Olasz Tanszék és Magyar Tudományos Akadémia Szótári Munkabizottság,
Budapest (fabian.zsuzsanna@btk.elte.hu)

FOLMEG MÁRTA, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar,
Nyelvtudományi Doktori Iskola (folmegmarti@gmail.com)

HELTAI PÁL, Kodolányi János Főiskola, Angol Nyelv és Irodalom Tanszék,
Székesfehérvár (pal.heltai@gmail.com)

HIMA GABRIELLA, Szolnoki Főiskola (hima@szolf.hu)

HUSZÁR ÁGNES, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar,
Nyelvtudományi Doktori Iskola, Budapest (huszaragnes1492@gmail.com)

JUHÁSZ DÁVID, Kaplan International Colleges Covent Garden,
London, Egyesült Királyság (david.l.juhasz@gmail.com)

KOLLÁROVÁ KRISTÍNA, Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar,
Angol Alkalmazott Nyelvészeti Doktori Program (kollarkriszti89@gmail.com)

KONTRA MIKLÓS, Károli Gáspár Református Egyetem BTK,
Magyar Nyelvtudományi Tanszék (kontram@gmail.com)

MEDGYES PÉTER, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar,
Angol Nyelvpedagógia Tanszék, Budapest (petermedgyes@yahoo.com)

NAGY COLETTE, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Nyelvtudományi Doktori Iskola
(nagycolette@gmail.com)

SZÖLLŐSY ÉVA, Budapest (szeva1@freemail.hu)

TERTS ISTVÁN, Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar,
Nyelvtudományi Tanszék, Pécs (tertsilona@yahoo.com)

VARGA GYÖRGY, lexikográfus, Budapest (vargagy@chello.hu)